

ความสมเหตุสมผล

เนื่องจากวิธีการที่ใช้ในการยุติการโต้แย้งทางจริยะมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน จึงเกิดเป็นปัญหาว่า วิธีการใดเป็นวิธีการที่สมเหตุสมผลและถูกต้อง ที่เป็นปัญหาก็เพราะในการเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ นั้น ในแง่ของตรรกวิทยาแล้ว หลักเกณฑ์ที่ใช้เลือกก็คือ ความสมเหตุสมผล (validity) และความถูกต้องของวิธีการ ดังนั้น ปัญหาเรื่องหลักเกณฑ์ที่ตัดคตินว่าวิธีการใดสมเหตุสมผลหรือถูกต้องเป็นอย่างไรนั้นจึงเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่ใช้ในการขจัดความโต้แย้งทางจริยะ¹

แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงปัญหาการตัดสินระหว่างวิธีการทั้งสามวิธีนั้น สตีเวนสันเริ่มต้นจากปัญหาที่ว่า ความถูกต้องของวิธีการที่ใช้ยุติการโต้แย้งทางจริยะแต่ละวิธีนั้น ตัดสินจากความสมเหตุสมผลหรือไม่ กล่าวคือ ถ้าวิธีการใดวิธีการหนึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ หรืออีกนัยหนึ่ง ถ้าความถูกต้องของวิธีการนั้นไม่ได้ตัดสินจากความสมเหตุสมผลก็หมายความว่า การเลือกระหว่างการใช่วิธีการทั้งสามนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าวิธีการใดจะสมเหตุสมผลมากกว่ากัน แต่ขึ้นกับเกณฑ์ตัดสินอย่างอื่น หรือไม่ก็เป็นไปตามอำเภอใจของผู้ใช้

¹C.L. Stevenson, Ethics and Language, หน้า 152. ที่สตีเวนสันกล่าวเช่นนั้นก็โดยเปรียบเทียบกับการศึกษาวิธีการทางตรรกวิทยา การศึกษาวิธีการทางตรรกวิทยานั้นนอกจากจะบรรยายถึงวิธีการที่ใช้แล้ว ยังตัดสินด้วยว่าวิธีการใดบ้างที่สมเหตุสมผล การศึกษาวิธีการในจริยศาสตร์เชิงตีค่าก็มักจะตัดสินด้วยว่า วิธีการที่ใช้ในการโต้เถียงทางจริยะวิธีการใดสมเหตุสมผล วิธีการใดไม่สมเหตุสมผล แต่ในที่สุดแล้วจะเห็นได้ว่า การศึกษาวิธีการโต้เถียงทางจริยะนั้นทำได้แค่บรรยายว่าแต่ละวิธีการมีลักษณะอย่างไรเท่านั้น หน้าที่ของบทนี้.

วิธีการแต่ละวิธีและความสมเหตุสมผล

เนื่องจากวิธีการที่ใช้จัดการโต้แย้งทางจริยะมีแตกต่างกันไปสามวิธี จึงต้องพิจารณาแต่ละวิธีไปว่าตัดสินด้วยความสมเหตุสมผลได้หรือไม่ สำหรับวิธีการอ้างเหตุผลตามหลักตรรกวิทยานั้นไม่มีปัญหาอะไร ตัดสินด้วยความสมเหตุสมผลได้ด้วยกฎทางตรรกวิทยา² ส่วนวิธีการชักจูงใจนั้น แนนอนว่าตัดสินด้วยความสมเหตุสมผลไม่ได้ เพราะไม่เป็นการอ้างเหตุผล

สำหรับวิธีการสองวิธีที่กล่าวไปแล้วไม่มีปัญหาอะไร ที่มีปัญหาก็คือวิธีการอ้างเหตุผลจากประเด็นเรื่องข้อเท็จจริงมาสรุปเป็นการตีค่าทางจริยะ การอ้างเช่นนี้ไม่เดินตามหลักตรรกวิทยา แต่กระนั้นสติเวณสันก็ยืนยันกรานว่าเป็นการอ้างเหตุผลชนิดหนึ่งไม่ใช่การชักจูงใจ การที่การอ้างเหตุผลนี้ไม่เดินตามหลักตรรกวิทยา ก็หมายความว่า จะมีความสมเหตุสมผลในลักษณะที่ เหมือนกับความสมเหตุสมผลของวิธีนิรนัยและอุปนัยไม่ได้ ปัญหา ก็คือมีความสมเหตุสมผลอีกชนิดหนึ่งหรือไม่ที่เป็นลักษณะเฉพาะของการอ้างเหตุผลจากข้อเท็จจริงไปสู่ข้อสรุปที่เป็นการตีค่าและมีลักษณะเฉพาะที่ต่างจากความสมเหตุสมผลในวิชาตรรกวิทยา

ก่อนอื่นจะต้องพิจารณาคูเสียก่อนว่า "ความสมเหตุสมผล" มีความหมายว่าอะไร แล้วจึงจะไปพิจารณาว่า ความถูกต้องของเหตุผลที่ใช้สนับสนุนทรรศนคตินั้นมีลักษณะเป็นอีกชนิดหนึ่งของความสมเหตุสมผลตามความหมายที่ใช้กันหรือไม่ สติเวณสันกล่าวว่า ความสมเหตุสมผลมีความหมายที่สัมพันธ์กับ "จริง" และกล่าวถึงความสัมพันธ์นี้ไว้ว่า "...แต่ไม่ว่าในกรณีใดก็ตาม เราย่อมต้องการที่จะกล่าวว่าวิธีการที่ 'สมเหตุสมผล' คือวิธีการที่ใช้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²ตามปกติแล้ว คำ "สมเหตุสมผล" ใช้ตัดสินการอ้างเหตุผลแบบนิรนัยเท่านั้น แต่สติเวณสันใช้คำนี้เพื่อหมายถึงการอ้างเหตุผลที่ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นวิธีนิรนัยหรืออุปนัยก็ตาม เขากล่าวว่า เราจะยืนยันว่าวิธีการอุปนัยมีความสมเหตุสมผลก็ได้ แต่ก็เป็นความสมเหตุสมผลในลักษณะที่แตกต่างจากความสมเหตุสมผลของวิธีการนิรนัย.

ได้ผลในการนำไปสู่การยืนยันความจริงหรือความน่าจะเป็นไปได้มากกว่าวิธีที่ไม่สมเหตุสมผล"³ ที่กล่าวนี้เขาหมายความว่า การอ้างเหตุผลอย่างสมเหตุสมผลจากข้อสันนิษฐานที่ความจริงจะทำให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่เป็นความจริงด้วย หรืออีกนัยหนึ่ง จะเป็นเครื่องประกันความจริงของข้อสรุปได้ ดังนั้น การอ้างจากข้อเท็จจริงมาสรุปเป็นการตีค่าทางจริยะจะมีความสมเหตุสมผลหรือไม่สมเหตุสมผลได้หรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับว่า เหตุผลที่นำมาสนับสนุนนั้นใช้ในการพิสูจน์ความจริงของข้อสรุปที่เป็นการตีค่าทางจริยะหรือไม่ ประการแรกที่เกี่ยวข้อง จะต้องพิจารณาดูเสียก่อนว่า ข้อสรุปที่เป็นการตีค่าทางจริยะมีความจริงให้พิสูจน์หรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่ง ประโยคที่เป็นการตีค่าทางจริยะตัดสินว่าจริงเท็จได้หรือไม่ ตามทฤษฎีของสตีเวนสัน ประโยคทางจริยะส่วนที่มีความหมายเชิงบรรยายเท่านั้นที่เป็นจริงหรือเท็จได้ อีกส่วนหนึ่งที่มีความหมายเชิงอิมพีลิกชันจะเป็นจริงหรือเท็จไม่ได้ เพราะไม่ได้มีหน้าที่บรรยายข้อเท็จจริง แต่มีหน้าที่แบบเคลื่อนไหว มีลักษณะเป็นถึงคำสั่ง ถึงอุทาน แนนอนเราสามารถให้เหตุผลพิสูจน์ความจริงของข้อความทางจริยะได้โดยใช้เหตุผลสนับสนุนหรือพิสูจน์ประโยคทางจริยะเฉพาะส่วนที่เป็นความหมายเชิงบรรยาย แต่เหตุผลเช่นนี้เป็นเหตุผลทางตรรกวิทยา ดังได้กล่าวมาแล้ว แต่วิธีการอ้างเหตุผลจากประเด็นเรื่องข้อเท็จจริงมาเป็นการตีค่าทางจริยะนั้นเป็นเหตุผลที่ใช้สนับสนุนความหมายเชิงอิมพีลิกชันของข้อความทางจริยะ ไม่ได้ใช้ในการพิสูจน์ความจริงของประโยคทางจริยะส่วนที่เป็นการบรรยายข้อเท็จจริง หรืออีกนัยหนึ่งไม่ได้เป็นเหตุผลที่ใช้สนับสนุนประโยคทางจริยะส่วนที่เป็นการแสดงความเชื่อ แต่เป็นเหตุผลสนับสนุนประโยคทางจริยะส่วนที่ใช้แสดงทัศนคติ เช่น เมื่อ ก บอกว่า ค ดี และ ข บอกว่า ค ไม่ดี ต่างฝ่ายต่างก็จะยกประเด็นเรื่องข้อเท็จจริงขึ้นมาสนับสนุนการตีค่าของตน แต่ข้อเท็จจริงเหล่านี้ไม่ได้ใช้สนับสนุนว่าต่างฝ่ายต่างก็บรรยายทัศนคติของตนถูกต้อง ก ก็คงยอมรับว่า ข มีความไม่เห็นชอบด้วยกับ ค จริง และ ข เองก็คงยอมรับว่า ก เห็นชอบด้วย

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 154. "...but we shall in any case want to say that a 'valid' method is more conducive to establishing truths, or probable truths, than any 'invalid' one."

กับ ค จริง สิ่งที่คนทั้งสองพยายามทำก็คือ เปลี่ยนทัศนคติของอีกฝ่ายหนึ่งให้มาตรงกับ
 ของตน ในเมื่อประโยคที่ใช้แสดงทัศนคติไม่อาจตัดสินว่าเป็นจริงหรือเท็จได้ การใช้
 เหตุผลสนับสนุนทัศนคติจึงไม่ได้เป็นการพิสูจน์ความจริงของข้อความทางจริยะ แต่เป็นการ
 พยายามที่จะเปลี่ยนทัศนคติของอีกฝ่ายหนึ่งให้มาตรงกับของผู้พูด เหตุผลที่ใช้สนับสนุน
 ประโยคที่แสดงทัศนคติจึงไม่ได้มีความสัมพันธ์กับ "จริง" หรือ "เท็จ" ในลักษณะที่จะทำ
 ให้ตัดสินได้ว่าสมเหตุสมผลหรือไม่

สรุปแล้ว ในกรณีของการอ้างเหตุผลเพื่อสนับสนุนทัศนคติ เราไม่สามารถตัดสิน
 ได้ว่าสมเหตุสมผลหรือไม่สมเหตุสมผล เพราะไม่เป็นการใช้เหตุผลพิสูจน์ว่าประโยคหนึ่ง
 บรรยายข้อเท็จจริงได้ถูกต้องหรือไม่ ไม่เป็นการพิสูจน์ความจริงหรือใช้เหตุผลอ้างจากความ
 จริงอย่างหนึ่งไปสรุปเป็นความจริงอีกอย่างหนึ่ง สตีเวนสันกล่าวไว้ในที่สุดว่า "สรุปแล้ว
 ในกรณีโลกก็ตามที่วิธีการยุติการโต้แย้งทางจริยะจะต้องแยกออกจากวิธีการทางตรรกวิทยา
 และวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะไม่มีปัญหาเรื่องความสมเหตุสมผลเข้ามาเกี่ยวข้องกับแต่อย่าง
 ใด"⁴

"จริง" ในจริยศาสตร์เชิงตีค่า

การที่ข้อความที่แสดงและกระตุ้นทัศนคติเป็นข้อความที่ตัดสินว่าจริงหรือเท็จไม่ได้
 นั้น ไม่ได้หมายความว่าจริยศาสตร์เชิงตีค่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับแต่อย่างใดกับการใช้คำ
 "จริง" หรือ "เท็จ" ถ้าสังเกตจากการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันแล้วจะเห็นได้ว่า คำ
 เหล่านี้มีที่ใช้ในการตีค่าทางจริยะ เช่น เมื่อเพื่อนของเราบอกว่า "สันติภาพเป็นสิ่งที่ดี"
 เราก็อาจจะเห็นด้วยและกล่าวว่า "จริงทีเดียว" เพื่อแสดงว่าเราเห็นด้วยกับเขาในเรื่อง
 ทัศนคติ แต่คงได้กล่าวมาแล้วว่า ประโยคที่มีความหมายเชิงอ้อมตีค่าไม่ได้มีความจริง

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 156. "In sum, wherever ethical methodology must be distinguished from logic and scientific method, validity presents no problem at all."

ความเท็จ เช่นเดียวกับประโยคที่ใช้บรรยายข้อเท็จจริง จึงเกิดเป็นปัญหาว่า ประโยคทาง
จริยะและคำ "จริง" และ "เท็จ" เกี่ยวข้องกันอย่างไร การที่เราบอกว่าประโยคทาง
จริยะประโยคหนึ่งเป็นความจริงนั้นหมายความว่าอะไร การตอบปัญหานี้จะช่วยทำให้เข้าใจ
ได้ว่า เหตุใดเหตุผลที่ใช้สนับสนุนตรรกศาสตร์จึงไม่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์
สตีเวนสันอธิบายการใช้ "จริง" ในบริบทของการตีค่าทางจริยะไว้ดังนี้⁵

(1) ก ค คือ (ในความหมายตามรูปแบบที่หนึ่ง)

ข จริงที่เกี่ยว

ประโยคที่ ข พูดไม่ได้หมายความว่า (2) "ถูกแล้ว คุณมีความเห็นชอบด้วย
กับ ค จริง ๆ" แต่หมายความว่า (3) ใช้ ค คือ

ความหมายของ "จริง" ใน (3) นั้น ในแง่หนึ่งเป็นความหมายเดียวกับที่ใช้ใน
บริบทของการบรรยายข้อเท็จจริงซึ่งเป็นการใช้เพื่อแสดงความลงรอยกันในเรื่องความเชื่อ
หรือในการสนับสนุนว่าอีกฝ่ายหนึ่งบรรยายข้อเท็จจริงได้ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น

(4) ก ว่าทุกคนมีหาง

ข จริง

ที่ ข กล่าวเช่นนี้หมายความว่า "ใช้ ว่าทุกคนมีหาง" เป็นการยืนยันว่า ก
บรรยายข้อเท็จจริงได้ถูกต้อง (3) และ (4) มีความหมายเหมือนกันในแง่ที่ใช้แสดงความ
ลงรอยกัน แตกต่างกันตรงที่ (3) ใช้แสดงความลงรอยกันในเรื่องตรรกศาสตร์ ส่วน (4)
ใช้แสดงความลงรอยกันในเรื่องความเชื่อ ใน (3) นั้น ข ไม่ได้ต้องการแสดงว่า ก
บรรยายความเห็นชอบของ ก เองได้ถูกต้อง แต่ต้องการแสดงว่าตนก็เห็นชอบด้วยกับ ค
เช่นกัน สังเกตได้ว่าความหมายของ "จริง" ใน (3) เหมือนกับ (4) ในแง่ที่ว่า "จริง"
มีความหมายเท่ากับการพูดว่าประโยค ที่ ข พูดว่า "จริง" นั้น เป็นการพูดว่าข้อความที่
ก พูด แต่กระนั้นก็ยังมี ความแตกต่างเกี่ยวกับสิ่งที่พูดว่า ในกรณีของ (4) ข พูดว่าโดย
รักษาความหมายเชิงบรรยายของประโยคที่ ก พูดเอาไว้ แต่ในกรณีของ (3) ถึงแม้ ข

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 169-170.

จะพูดซ้ำข้อความของ ก แต่ก็ไม่ได้อธิบายความหมายเชิงบรรยายของประโยคที่ ก พูดเอาไว้
ที่ ก กล่าวไว้ ค คือ นั้น ก บรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเห็นชอบของตน แต่เมื่อ ข
กล่าวซ้ำว่า ค คือ นั้น ข บรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเห็นชอบของเขาเอง ไม่ใช่ของ ก
ดังนั้น การพูดซ้ำของ ข เปลี่ยนความหมายเชิงบรรยายของประโยคเดิม คงแต่ความหมาย
เชิงอรรถที่พอไว้ ทั้งนี้เพราะ ข ต้องการแสดงความลงรอยกันในเรื่องทัศนคติเป็นหลัก

จะเห็นได้ว่า การที่ข้อความทางจริยะมีหน้าที่หลักในการแสดงและกระตุ้นทัศนคติ
นั้น ทำให้ความหมายของ "จริง" ในบริบทที่เป็นการตีค่าทางจริยะมีความหมายที่แตกต่างไป
จากความหมายของ "จริง" ในบริบทที่เป็นการยืนยันข้อเท็จจริง กระนั้น ในแง่หนึ่งอาจจะ
มีผู้กล่าวได้ว่า เหตุผลที่ใช้สนับสนุนทัศนคติใช้พิสูจน์ความจริงได้เช่นกัน กล่าวคือ ในแง่ของ
ภาษาแล้ว การที่เราตีค่าอย่างหนึ่งและหาเหตุผลมาสนับสนุนการตีค่าของเรา ถ้าเหตุผลของ
เราตีพอกก็อาจจะทำให้ผู้ฟังยอมรับว่าข้อความของเรา "จริง" ได้ เช่นเดียวกับในกรณีของ
การยืนยันข้อเท็จจริง ถ้าผู้ฟังยอมรับเหตุผลของเรา เขาก็จะกล่าวว่าข้อความของเรา "จริง"
เมื่อเป็นเช่นนั้น เราน่าจะกล่าวได้ว่า การอ้างเหตุผลจากประเด็นเรื่องข้อเท็จจริงมาสรุปเป็น
การตีค่านั้นมีความสมเหตุสมผลได้ในกรณีที่ทำให้คนทั่วไปยอมรับว่า ข้อสรุปที่เป็นการตีค่านั้น
เป็นความจริง⁶ สตีเวนสันยืนยันว่าเราจะกล่าวเช่นนั้นไม่ได้ เพราะความหมายของ "จริง"
ในวิชาจริยศาสตร์ และในวิชาตรรกวิทยานั้นแตกต่างกัน และความหมายของ "สมเหตุสมผล"
ที่ใช้กันในภาษาทั่วไปนั้นหมายถึงเฉพาะการอ้างเหตุผลที่นำไปสู่ความจริงตามความหมายใน
วิชาตรรกวิทยาเท่านั้น สตีเวนสันอธิบายถึงความจริงตามความหมายทางตรรกวิทยาเพิ่มเติม
ดังนี้⁷ การอ้างเหตุผลทางตรรกวิทยาไม่ว่าจะเป็นวิธีนิรนัยหรืออุปนัยสามารถนำมาจัด
ประเภทและเขียนเป็นรูปแบบทางตรรกวิทยาที่เป็นสากลซึ่งอยู่ในรูปของสัญลักษณ์โดยไม่ต้อง
อ้างถึงรายละเอียดที่เป็นเนื้อหา และเมื่อคนทุกคนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์เหล่านี้
นี้ตรงกันแล้ว ก็จะยอมรับตรงกันว่า การอ้างเหตุผลตามรูปแบบนี้สมเหตุสมผล หรือการอ้าง

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 170.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 173.

ตามรูปแบบนี้จากข้อความที่เป็นความจริงจะนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นความจริง ไม่ว่าคนเราจะมี อารมณ์ความรู้สึกหรือทัศนคติต่างกันอย่างไรก็ตาม แตรการอ้างเหตุผลจากข้อเท็จจริงมาเป็นการ ตีค่านั้นไม้อาจนำมาเขียนเป็นรูปแบบดังกล่าวได้ และถึงแม้คนทุกคนจะเข้าใจการอ้างจาก ข้อความบรรยายข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งไปสู่การตีค่าอย่างหนึ่ง แต่ก็อาจจะยังไม่ลงรอยกันใน เรื่องการตีค่าได้ อันเนื่องมาจากการมีอารมณ์ความรู้สึก อุดมคติ หรือหลักการที่ต่างกัน การ ใช้ "จริง" และ "สมเหตุสมผล" ในศาสตร์ต่าง ๆ นั้นเกี่ยวข้องกับรูปแบบทางตรรกวิทยา กึ่งที่กล่าวไว้ข้างต้น ส่วน "จริง" ในจริยศาสตร์เชิงตีค่ามีความหมายที่ต่างกับที่ใช้ในศาสตร์ ต่าง ๆ ซึ่งอาศัยตรรกวิทยาเป็นเครื่องมือ มีความหมายแคะแสดงความจริงซึ่งไม่ได้รวม ไปถึงการเข้าใจกฎที่เป็นปรนัย "การยอมรับตรงกันไม่ได้หมายความว่าความรวมถึงความสมเหตุ สมผล"⁸ ดังนั้นการอ้างเหตุผลจากประเด็นเรื่องข้อเท็จจริงมาสู่ข้อสรุปที่เป็นการตีค่าจึงไม่ เกี่ยวข้องกับความสมเหตุสมผลตามความหมายที่ใช้กันทั่วไป

สรุปได้ว่า ตามทฤษฎีของสตีเวนสัน คำ "จริง" มีหน้าที่สองอย่างด้วยกัน ประการ แรก ในวิชาตรรกวิทยาหรือในศาสตร์ต่าง ๆ "จริง" ใช้เพื่อแสดงว่าข้อความหนึ่งบรรยายข้อ เท็จจริงได้ถูกต้อง หรือเพื่อแสดงว่าความเชื่ออย่างหนึ่งตรงกับความเป็นจริง ประการที่สอง "จริง" ใช้เพื่อแสดงความจริงทั้งในเรื่องความเชื่อและทัศนคติ สตีเวนสันถือว่า การอ้างเหตุผลที่ตัดสินได้ด้วยความสมเหตุสมผลจะต้องเป็นการอ้างเหตุผลที่นำไปสู่ข้อความที่ "จริง" ตามความหมายประการแรก ดังนั้นการใช้ประเด็นเรื่องข้อเท็จจริงมาสนับสนุนข้อ ความทางจริยะจึงตัดสินด้วยความสมเหตุสมผลไม่ได้ เพราะไม้อาจทำให้ผู้ฟังยอมรับว่าข้อความ ทางจริยะจริงตามความหมายแรก กระนั้นก็คือ การที่สตีเวนสันกล่าวถึงความหมายของ "จริง" ที่ใช้แสดงความจริงนั้นก็เพื่อที่จะชี้ให้เห็นความหมายของ "จริง" ที่ใช้ในบริบทที่เป็น การ ตีค่า ต้องการชี้ให้เห็นว่า เราสามารถกล่าวได้ว่าข้อความทางจริยะจริงหรือเท็จได้ในแง่หนึ่ง ถึงแม้จะไม่ใช้ตามความหมายที่ใช้กันในศาสตร์ต่าง ๆ ก็ตาม

⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 152. "Common acceptance does not imply validity."

เกณฑ์ตัดสินการอ้างเหตุผลจากข้อเท็จจริงมาเป็นการตีค่า

ในเมื่อเหตุผลที่สนับสนุนทรรศนคติไม่ใช่เหตุผลทางตรรกวิทยา และตัดสินว่าถูกต้องหรือไม่ด้วยความสมเหตุสมผลไม่ได้ จึงเกิดปัญหาต่อไปว่า ในการยอมรับหรือไม่ยอมรับการอ้างเหตุผลสนับสนุนทรรศนคตินั้นเราใช้เกณฑ์อะไรมาตัดสิน แน่หนอนที่สุด สตีเวนสันจะต้องยอมรับว่ามีเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งตัดสิน มิฉะนั้นแล้วการยอมรับหรือไม่ยอมรับการตีค่าก็จะกลายเป็นเรื่องที่เป็นไปตามอำเภอใจของแต่ละคน ปราศจากการตัดสินที่มีรากฐานอยู่บนเหตุผล สตีเวนสันชี้ให้เห็นว่า ในการโต้แย้งทางจริยะโดยทั่วไปนั้น เรามักจะพูดถึงว่าเหตุผลบางอย่างเป็นหลักฐานพิสูจน์ว่าการตีค่าทางจริยะครั้งหนึ่งถูกต้องหรือไม่ เช่น เมื่อ ก กล่าวว่าการขึ้นภาษีไม่ดีเพราะทำให้คนส่วนใหญ่เดือดร้อน ข ก็อาจจะเห็นด้วยและกล่าวว่า การที่การขึ้นภาษีทำความเดือดร้อนให้คนส่วนใหญ่เป็นข้อพิสูจน์ว่าการขึ้นภาษีไม่ดี ปัญหาก็คือ ข ใช้หลักเกณฑ์อะไรมาตัดสินว่าเหตุผลนี้เป็นข้อพิสูจน์ที่ถูกต้อง สามารถชี้ให้เห็นว่าการขึ้นภาษีไม่ดี สตีเวนสันกล่าวว่า หลักเกณฑ์คือทรรศนคติของ ข ที่มีต่อข้อเท็จจริงที่ ก ยกขึ้นมาเป็นเหตุผล ข ไม่เห็นชอบด้วยกับการทำให้คนส่วนใหญ่เดือดร้อน ในเมื่อการขึ้นภาษีทำให้คนส่วนใหญ่เดือดร้อน ข จึงไม่เห็นชอบด้วยกับการขึ้นภาษี หรือ ก อาจจะยกข้อเท็จจริงอื่น ๆ ขึ้นมาเป็นเหตุผล เช่น การขึ้นภาษีทำให้เกิด จ ฉ ช ถ้า ข กล่าวว่า การที่การขึ้นภาษีทำให้เกิด ฉ ฉ นั้นเป็นข้อพิสูจน์ว่าการขึ้นภาษีไม่ดี ก็หมายความว่า ข ไม่เห็นชอบด้วยกับการทำให้เกิด จ ฉ ช และดังนั้นจึงไม่เห็นชอบด้วยกับการขึ้นภาษี สรุปแล้ว ข จะตัดสินว่าข้อเท็จจริงที่ ก ยกขึ้นมาเป็นข้อพิสูจน์การตีค่าของ ก ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับว่า ข มีทรรศนคติอย่างไรต่อความเชื่อที่ ก ทำให้เกิดขึ้นในตัว ข การที่ ข กล่าวว่าเหตุผลที่ ก ยกขึ้นมาเป็นข้อพิสูจน์ว่าการตัดสินค่าของ ก ถูกต้องเป็นการกล่าวว่า สิ่งที่ตีค่าจะต้องไม่ทำให้คนส่วนใหญ่เดือดร้อนและไม่นำไปสู่ จ ฉ ช เป็นการแสดงทรรศนคติที่ ข มีต่อการขึ้นภาษี และดังนั้นจึงเป็นการตีค่าทางจริยะอย่างหนึ่ง

...เมื่อเราอ้างว่าข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นเหตุผลคือ ก ถ้าเป็นความจริง จะใช้พิสูจน์หรือช่วยในการพิสูจน์ขอสรุปที่เป็นการตีค่าคือ ข

ได้นั้น โดยแท้จริงแล้ว เรากำลังกล่าวข้อความที่เป็นการตีค่าอีก
ข้อความหนึ่งคือ ค ของเราเอง⁹

เนื่องจากการตัดสินว่าข้อเท็จจริงชนิดใดจึงจะนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นการตีค่าอย่างหนึ่ง
หรือจะสามารถใช้พิสูจน์ข้อความทางจริยะข้อความใดข้อความหนึ่ง เป็นการตีค่าทางจริยะ
สตีเวนสันจึงกล่าวว่า ทฤษฎีโมติวิสมจะไม่แสวงหาเกณฑ์ตัดสินนี้ เพราะทฤษฎีโมติวิสมเป็น
ทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงวิเคราะห์ซึ่งมีจุดประสงค์แค่วิเคราะห์การตีค่าเท่านั้น¹⁰

เกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการโต้แย้งทางจริยะ

สำหรับปัญหาที่สตีเวนสันกล่าวไว้ข้างต้นที่ว่าวิธีการยุติการโต้แย้งทางจริยะทั้งสาม
วิธี วิธีใดเป็นวิธีที่ถูกต้องและสมเหตุสมผลนั้น ในเมื่อได้ชี้ให้เห็นแล้วว่าวิธีการอ้างเหตุผล
ทางตรรกวิทยาเป็นวิธีเดียวเท่านั้นที่ตัดสินด้วยความสมเหตุสมผลได้ ส่วนอีกสองวิธีที่เหลือ
ตัดสินด้วยความสมเหตุสมผลไม่ได้ จึงอาจจะทำให้เข้าใจไปว่าไม่มีหลักเกณฑ์อะไรสำหรับมา
ตัดสินว่าวิธีการใดถูกต้องที่สุด ตามทรรศนะของสตีเวนสัน การเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งไม่จำ-
เป็นต้องเป็นการเลือกตามอำเภอใจ เกณฑ์ที่ใช้เลือกระหว่างสามวิธีนี้มีหลายอย่างด้วยกัน
เช่น ผู้พูดอาจจะเลือกวิธีที่ถูกต้องเพราะเห็นว่าเป็นวิธีเดียวที่จะเปลี่ยนทรรศนะคติของอีกฝ่าย
หนึ่งได้ หรือผู้พูดอาจจะเลือกวิธีอ้างเหตุผลจากข้อเท็จจริงมาสรุปเป็นการตีค่า เพราะต้อง
การฟังเหตุผลของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์ที่จะแสวงหาความลงรอยกันโดยไม่สนใจว่า
ใครจะเป็นผู้เปลี่ยนทรรศนะคติ

กระนั้นก็ดี ไม่ว่าผู้พูดจะใช้เกณฑ์ตัดสิน แต่ในเมื่อการเลือกวิธีไม่ได้ขึ้นอยู่กับความ
สมเหตุสมผล จึงจัดได้ว่าเป็นการตีค่าอย่างหนึ่ง ปัญหาเรื่องการเลือกวิธีคือปัญหาว่า วิธีใด

⁹C.L. Stevenson, Facts and Values, หน้า 89. "...when we claim that the factual reason R, if true, would justify or help to justify the evaluative conclusion, E, we are in effect making another value judgment, E, of our own..."

¹⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 90.

คือวิธีที่ดีที่สุด หรือ เราควรที่จะเลือกวิธีใด¹¹ การโต้เถียงกันในเรื่องการเลือกวิธีจะแสดงให้เห็นความไม่ลงรอยกันในเรื่องทฤษฎีคุณคดี ปัญหาจึงเป็นปัญหาเรื่องจะกำหนดค่าอย่างไร และดังนั้นจึงไม่อยู่ในขอบเขตของวิชาจริยศาสตร์เชิงวิเคราะห์¹²

ลักษณะอันทันของทฤษฎีของสตีเวนสัน

เมื่อเราพิจารณาทฤษฎีของสตีเวนสันเรื่องความสมเหตุสมผลแล้ว จะพบว่าทฤษฎีของเขามีลักษณะเป็นอันทัน เหตุที่ทฤษฎีของเขามีลักษณะให้ตีความได้เช่นนี้ก็เพราะตามทฤษฎีของเขา ข้อความทางจริยะส่วนที่ใช่แสดงและกระตุ้นทฤษฎีคุณคดีไม่อาจตัดสินได้ว่าจริงหรือเท็จตามความหมายทางตรรกวิทยา วิธีการยกประเด็นเรื่องข้อเท็จจริงขึ้นมาสนับสนุนการแสดงทฤษฎีคุณคดีจึงไม่ได้เป็นการพิสูจน์ความจริงของข้อความทางจริยะ วิธีการเช่นนี้จึงตัดสินด้วยความสมเหตุสมผลไม่ได้ และดังนั้นข้อความทางจริยะจึงไม่มีความถูกต้องแบบปรนัย การตัดสินว่าการใช้วิธีการเช่นนี้ในกรณีหนึ่งถูกต้องหรือไม่ก็เป็นการแสดงทฤษฎีคุณคดีด้วยข้อความทางจริยะ ดังนั้นจึงไม่ใช่การตัดสินโดยใช่หลักเกณฑ์ที่มีความถูกต้องแบบปรนัย หรือถ้าจะพูดให้ตรงจุดลงไปก็คือ การใช้วิธีการเช่นนี้ไม่ใช่การอ้างเหตุผลชนิดหนึ่ง แท้จริงแล้วเป็นการใช้ประเด็นเรื่องข้อเท็จจริงเป็นสาเหตุเปลี่ยนทฤษฎีคุณคดี แต่สตีเวนสันเข้าใจผิดว่าเป็นการอ้าง

¹¹ สตีเวนสันอธิบายว่า ปัญหาเชิงศีลค่าเช่นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในการเลือกวิธีการโต้เถียงทางจริยะเท่านั้น แต่เกิดขึ้นในการเลือกวิธีการโต้เถียงในศาสตร์ต่าง ๆ ด้วย เช่นเมื่อเราต้องการเพียงแค่ว่าผู้อื่นมีความเชื่อตรงกับเรา เราก็อาจจะเลือกวิธีการใดก็ได้ที่เราคิดว่าจะทำให้ผู้อื่นมีความเชื่อตรงกับเรา ไม่จำเป็นต้องเลือกวิธีพิสูจน์ที่สมเหตุสมผล แต่ถ้าเราต้องการพิสูจน์ความจริงของทฤษฎีที่เราเชื่อ ก็จำเป็นต้องเลือกวิธีพิสูจน์ที่สมเหตุสมผลสำหรับในกรณีของการตีค่าทางจริยะ ถ้าเราต้องการพิสูจน์ "ความจริง" ของการตีค่าของเรา เราจะเลือกวิธีการโดยตัดสินจากความสมเหตุสมผลไม่ได้.

¹² C.L. Stevenson, Ethics and Language, หน้า 160.

เหตุผลชนิดหนึ่ง การใช้วิธีการเช่นนี้จึงไม่ใช่การพิสูจน์ความถูกต้องของการตีค่า แต่เป็นการหาสาเหตุมาเปลี่ยนทัศนคติของผู้อื่น

ทัศนคติเช่นนี้ของสติเวินสันเมื่อสืบสาวไปถึงต้นตอแล้ว จะเห็นได้ว่ามีรากฐานอยู่บนทัศนคติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและความเชื่อ กล่าวคือ ในเมื่อเขาเชื่อว่าทัศนคติและความเชื่อไม่ได้มีความสัมพันธ์กันทางเหตุผล แต่มีความสัมพันธ์กันในแง่สาเหตุและผลลัพธ์ การยกประเด็นเรื่องข้อเท็จจริงขึ้นมาสนับสนุนการตีค่าจึงเป็นการพยายามเปลี่ยนความเชื่อของผู้ฟังเพื่อให้การเปลี่ยนความเชื่อเป็นสาเหตุทำให้ผู้ฟังเปลี่ยนทัศนคติไป และถ้าสืบสาวต่อไปอีกก็จะเห็นว่า ที่สติเวินสันยึดถือทัศนคติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและความเชื่อ เช่นนี้ เพราะเขาไม่แยกความแตกต่างระหว่างอารมณ์ความรู้สึกและทัศนคติ¹³ ดังจะเห็นได้ว่าความหมายของ "ทัศนคติ" ที่สติเวินสันให้ไว้ในตอนแรกนั้น เป็นความหมายที่รวมเอาอารมณ์ความรู้สึกเข้าไปด้วย¹⁴ และในหนังสือ Ethics and Language สติเวินสันชี้ให้เห็นความแตกต่างบางอย่างระหว่างอารมณ์ความรู้สึกและทัศนคติ โดยกล่าวว่า อารมณ์ความรู้สึกเป็นสภาพที่เรารู้จักได้โดยตรง ไม่ต้องอ้างจากประสบการณ์อื่น ส่วนทัศนคติมีความซับซ้อนมากกว่า เขาให้คำนิยาม "ทัศนคติ" โดยคร่าว ๆ ว่า "ทัศนคติเป็นการทำงานร่วมกันอย่างซับซ้อนของความพร้อมหลาย ๆ ชนิด... โดยมี

¹³ ดูคำวิจารณ์โดยละเอียดของอูมสันในหนังสือ The Emotive Theory of Ethics หน้า 40-47 และของฮักสันในหนังสือ Modern Moral Philosophy หน้า 124 ทั้งสองคนถือว่าทัศนคติไม่ใช่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปได้ง่าย เช่นเดียวกับความรู้สึก แต่สามารถก่อให้เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนไปได้โดยอาศัยการอ้างเหตุผล ชวนให้เข้าใจว่า คนทั้งสองต้องการแนะว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางด้านตรรกวิทยากับความเชื่อ แต่ถึงสมมติว่า สติเวินสันยอมรับความหมายของ "ทัศนคติ" ตามที่ทั้งสองกล่าวไว้ ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและความเชื่อก็ยังเป็นประเด็นที่เปิดให้โต้เถียงได้ เพราะอูมสันและฮักสันไม่ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าเหตุผลที่สนับสนุนทัศนคติเป็นเหตุผลทางตรรกวิทยาได้อย่างไร.

¹⁴ คุมพที 5, หน้า 60 - 61.

การกระตุ้นและการตอบสนองที่เกี่ยวข้องกับการคัดค้านหรือสนับสนุนสิ่งที่เรามีทัศนคติต่อ¹⁵ จากคำนิยามนี้จะเห็นได้ว่าสตีเวนสันไม่แยกความแตกต่างทางกันประเภทระหว่างความรู้สึกและทัศนคติ ตามทัศนคติของเขาทั้งสองอยู่ในประเภทเดียวกัน และแม้แต่ตัวอย่างของทัศนคติที่เขายกขึ้นมา คือ ความปรารถนา หรือความเห็นชอบ¹⁶ ก็ล้วนเป็นสิ่งที่เราเรียกได้ว่าเป็นความรู้สึกทั้งสิ้น ทัศนคติต่างจากความรู้สึกก็ตรงที่มีความซับซ้อนกว่าเท่านั้นเอง เมื่อทัศนคติไม่ต่างประเภทจากอารมณ์ความรู้สึก และในเมื่ออารมณ์ความรู้สึกเป็นสิ่งที่เป็ผลผลิตจากสิ่งกระตุ้นบางอย่าง มิได้เป็นสิ่งที่อาจจข้อยินโดยใช่เหตุผล จึงเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่สตีเวนสันจะถือว่าทัศนคติจะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อได้ก็เฉพาะในฐานะเป็นสาเหตุและผลผลิตกันเท่านั้น มิใช่สัมพันธ์กันแบบตรรกวิทยา

สรุปแล้ว ตามทฤษฎีของสตีเวนสัน การตีค่าทางจริยะไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เป็นปรนัย ตัวเขาเองก็ดูเหมือนว่าจะสำนึกถึงข้อสรุปเช่นนี้และยอมรับข้อสรุปนี้โดยปริยาย ดังนั้นเมื่อคนสองคนมีทัศนคติเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันในเวลาเดียวกัน สตีเวนสันจึงถือว่าคนทั้งสองมิได้ขัดแย้งกันตามกฎตรรกวิทยา¹⁷ และด้วยเหตุนี้เอง เขาจึงไม่เคยพูดถึงการแก้ไขทัศนคติให้ถูกต้อง กล่าวถึงแต่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ¹⁸ ข้อที่น่าสังเกคืออีกประการหนึ่งก็คือ จะเห็นได้ว่าตามทฤษฎีของสตีเวนสันบรรดาองค์ประกอบต่าง ๆ ของการ

¹⁵C.L. Stevenson, เรื่องเดิม, หน้า 60. "It is, in fact, itself a complicated conjunction of dispositional properties..., marked by stimuli and responses which relate to hindering or assisting whatever it is that is called the 'object' of the attitude."

¹⁶เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

¹⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 166-167.

¹⁸Vincent Tomas, "Ethical Disagreements and the Emotive Theory of Values," Mind, 60, 1951, หน้า 215.

คีตาทางจริยะนั้น เมื่อวิเคราะห์ลงไปให้ย่อยที่สุดก็จะพบว่า องค์ประกอบพื้นฐานที่สุดก็คือ
 ทรรศนคติที่เรามีต่อความเชื่อ และทรรศนคติและความเชื่อไม่ได้สัมพันธ์กันอย่างจำเป็นตาม
 หลักตรรกวิทยา องค์ประกอบนี้แหละที่เคอร์เนอร์เรียกว่าเป็นองค์ประกอบของการคีตาทาง
 จริยะที่เป็นที่สับสนและแบ่งแยกออกไปอีกไม่ได้ในทฤษฎีของสตีเวนสัน¹⁹ และด้วยเหตุนี้เองจึงมี
 ผู้กล่าววาทสำหรับทฤษฎีอิมิตีวิสม์ ทรรศนคติในเรื่องนี้มีลักษณะเป็นสิ่งที่วิเทศเคนสไตน์เรียกว่า
 "สิ่งที่กำหนดให้ (given)" เป็นจุดเริ่มต้นของจริยศาสตร์ ไม่ใช่จุดหมายที่จะต้องไปให้
 ถึง²⁰ ความข้อนี้เป็นความจริงสำหรับในกรณีของทฤษฎีอิมิตีวิสม์ในสมัยแรกด้วย ไม่ใช่
 เฉพาะในกรณีของสตีเวนสันเท่านั้น อาจจะสามารถกล่าวได้ว่า ทรรศนคติในเรื่องนี้ของสตีเวนสัน
 ได้มาจากทรรศนคติของนักปรัชญากลุ่มเดียวกันในสมัยแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งของแอรซึ่งถือ
 ว่าข้อความทางจริยะแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาในลักษณะที่ว่าผู้ที่มีความรู้สึกอย่างหนึ่ง
 และต้องการแสดงออกมา เป็นสาเหตุให้ผู้ใช้ข้อความทางจริยะเป็นเครื่องมือแสดงความรู้สึก
 ตามที่ต้องการ หรือผู้พูดอาจจะต้องการกระตุ้นความรู้สึกของผู้อื่น จึงใช้ศัพท์ทางจริยะ
 เป็นเครื่องมือในการเป็นสาเหตุเปลี่ยนหรือกระตุ้นความรู้สึกของผู้ฟัง ในเมื่อการใช้ภาษา
 ทางจริยะเป็นกระบวนการที่เป็นความสัมพันธ์แบบสาเหตุและผลลัพธ์ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกฎ-
 เกณฑ์ทางตรรกวิทยา การคีตาทางจริยะจึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์แบบสาเหตุและผลลัพธ์
 ไม่ใช่เรื่องของการอ้างเหตุผลซึ่งมีกฎเกณฑ์ทางตรรกวิทยาควบคุมอยู่ การพิสูจน์ความถูกต้อง
 ของข้อความทางจริยะจึงเป็นไปได้ถึงแม้สตีเวนสันจะเปลี่ยนศัพท์จากการแสดงและ
 กระตุ้น "อารมณ์ความรู้สึก" มาเป็นการแสดงและกระตุ้น "ทรรศนคติ" แต่เขาก็ยังคงถือว่า
 ทรรศนคติเป็นประเภทเดียวกับอารมณ์ความรู้สึก จึงถือได้ว่าทรรศนคติในเรื่องนี้เขาได้มาจาก
 ทรรศนคติของนักปรัชญาอิมิตีวิสม์สมัยแรกโดยไม่ได้เปลี่ยนแปลง เขาจึงรับเอาข้อบกพร่อง
 ของทรรศนคติเช่นนี้มาด้วย

¹⁹G.C. Kerner, The Revolution in Ethical Theory, หน้า 88.

²⁰John Casey (ผู้จัดพิมพ์), Morality and Moral Reasoning,
 (London: Methuen & Co., Ltd., 1971), หน้า 100.

ความรู้ทางจริยะ

ทรศนะของสตีเวนสันที่ว่าข้อความทางจริยะซึ่งใช้แสดงและกระตุ้นทรศนคติเป็นหลัก จริงหรือเท็จไม่ได้ในแบบปรนัย และการอ้างเหตุผลสนับสนุนทรศนคติไม่มีความสมเหตุสมผลในแบบปรนัยนั้น นำไปสู่ทรศนะเกี่ยวกับเรื่องความรู้ทางจริยะอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าเราถือว่าความรู้จะต้องมีลักษณะเป็นปรนัยหรือเป็นความเชื่อที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงตามทรศนะของสตีเวนสัน ความรู้ทางจริยะก็ย่อมไม่มี เราจะกล่าวว่าคน ๆ หนึ่งมีความรู้ว่าจะอะไรคืออะไรเล่นนั้นไม่ได้²¹ ข้อความทางจริยะไม่ได้เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของระบบความรู้ เพราะไม่มีเกณฑ์แบบปรนัยมาตัดสินความถูกต้องของข้อความทางจริยะ ถ้าการตีค่าทางจริยะไม่เป็นที่รู้แล้ว จริยศาสตร์เชิงที่ค่าก็ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ สตีเวนสันถือว่า ในเมื่อการตีค่าทางจริยะมีจุดประสงค์อยู่ที่การกระตุ้นและเปลี่ยนแปลงทรศนคติ จริยศาสตร์เชิงที่ค่าจึงเป็นกิจกรรมชนิดหนึ่ง ไม่ใช่ศาสตร์ แต่เนื่องจากการตีค่าทางจริยะอาศัยความเชื่อต่าง ๆ เป็นเหตุผล จริยศาสตร์เชิงที่ค่าจึงเป็นกิจกรรมที่อาศัยข้อมูลจากศาสตร์ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ²²

พัฒนาการที่มีต่อทฤษฎีอิมิตีวิสม

จากการที่สตีเวนสันรับเอาทรศนะเรื่องการใช้ประเด็นเรื่องข้อเท็จจริงมาสนับสนุนการตีค่าทางจริยะมาจากทฤษฎีอิมิตีวิสมในสมัยแรก ทำให้ทรศนะของสตีเวนสันที่ว่าไม่มีกฎแบบปรนัยมาตัดสินความถูกต้องของการตีค่าทางจริยะ และที่ว่าเราไม่อาจมีความรู้ทางจริยะได้นั้น ไม่แตกต่างจากทรศนะของทฤษฎีอิมิตีวิสมในสมัยเริ่มแรกแต่อย่างใด แต่ทรศนะนั้นก็ตีทรศนะของสตีเวนสันในเรื่อง "จริง" ที่ใช้ในการตีค่าทางจริยะก็เป็นพัฒนาการอีกด้านหนึ่งของทฤษฎีอิมิตีวิสม เขามองเห็นปัญหาว่า การที่ทฤษฎีอิมิตีวิสมในสมัยแรกกล่าวว่าข้อความ

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 97.

²² C.L. Stevenson, Facts and Values, หน้า 8.

ทางจริยะตัดสินว่าจริงหรือเท็จไม่ได้ นั่นขัดแย้งกับภาษาที่ใช้กันทั่วไป ทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงวิเคราะห์ที่ถูกตั้งข้อสงสัยให้เห็นได้ว่า เราสามารถกล่าวว่าคุณค่าทางจริยะจริงหรือเท็จได้อย่างไร ถ้าทฤษฎีโมติวิสมไม่สามารถอธิบายประเด็นนี้ได้ก็จะถูกโจมตีได้ว่ายึดถือแนวทางการวิเคราะห์ที่ไม่ถูกต้อง ในการป้องกันทฤษฎีโมติวิสมจากข้อค้านนี้ สตีเวนสันไม่ได้แก้ไขทฤษฎีของนักปรัชญากลุ่มเดียวกันในสมัยแรกแต่อย่างใด เขายอมรับทฤษฎีของนักปรัชญากลุ่มนี้ในสมัยแรกที่ว่าข้อความทางจริยะไม่อาจมีความจริงเท็จได้ เช่นเดียวกับข้อความที่ใช้ในศาสตร์ต่าง ๆ แต่อธิบายเพิ่มเติมว่า การกล่าวเช่นนั้นไม่ได้หมายความว่าตามทฤษฎีโมติวิสมเราจะกล่าวว่าข้อความทางจริยะจริงหรือเท็จไม่ได้ ทฤษฎีโมติวิสมยอมรับว่าเราควรกล่าวว่าข้อความทางจริยะจริงหรือเท็จได้ในความหมายที่แสดงความลงรอยกัน ซึ่งเป็นความหมายหนึ่งของ "จริง" ที่ใช้ในภาษาทั่วไป ดังนั้นการวิเคราะห์ของทฤษฎีโมติวิสมจึงไม่ขัดกับการใช้ภาษาทั่วไป²³

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²³ ดู J.J. Kupperman, Ethical Knowledge (London: George Allen & Unwin, 1970), หน้า 45. ผู้เขียนกล่าวว่า สตีเวนสันพยายามปรับทฤษฎีของตนในเรื่องนี้ให้เข้ากันได้กับสามัญสำนึก แต่ก็ขจัดความขัดแย้งกันได้เฉพาะในแง่ปลีกย่อยเท่านั้น โดยเนื้อแท้แล้วความขัดแย้งยังคงอยู่ แต่สตีเวนสันหวังว่าจะสามารถขจัดข้อโจมตีได้บ้าง.